

Ryszard Groń

"Medieval Christianity in Practice",
red. Miri Rubin, Princeton and
Oxford 2009 : [recenzja]

Collectanea Theologica 79/4, 216-218

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

RECENZJE

daje świadectwo wierze i miłości nie tylko przy sprawowaniu czynności sakralnych. Cały styl życia kapłana, jako mającego szczególne uczestnictwo w kapłańskiej misji Chrystusa, stanowi świadectwo. Obowiązkiem, jaki się tutaj nasuwa, jest uczynienie z niego przejrzystego i pociągającego świadectwa. Dla wielu ludzi, którym kapłan niesie orędzie zbawienia, tylko świadectwo zachowało jeszcze znaczenie przy wielkiej dewaluacji słowa, utracie zmysłu religijnego, obniżeniu autorytetów. Moim życzeniem byłoby, by w przyszłości to wielkie doświadczenie Kościoła zachodniego XX w. uzupełnić doświadczeniem umęczonego kapłana krajów Europy Wschodniej, będących pod jarzmem komunizmu.

Ta pełna treści, a jednak jakże czytelna książka kard. P. Cordesa jest wyrazistym i solidnie całościowym, przekonywującym i uargumentowanym „wykładem” niezmiernego bogactwa nauki Kościoła o kapłaństwie, popartego osobistym doświadczeniem Kościoła zachodniego. Ponadto autor w sposób ewidentnie przekonujący eksponuje dynamiczny charakter kapłaństwa. I dlatego jest dziełem klasycznie nowoczesnym, bardzo potrzebnym w naszych szczególnie czasach. Jest „nowością” na dzisiaj, ponieważ przedstawia „nowe” postrzeganie kapłaństwa. Na gruncie polskim jest to pierwsza pozycja ujmująca integralnie duchowość kapłańską m.in. na podstawie aktualnej dyskusji teologicznej świata zachodniego.

ks. Stanisław Urbański, Warszawa

Miri RUBIN (red.), *Medieval Christianity in Practice*, Princeton University Press, Princeton and Oxford 2009, ss. 346.

To już kolejna recenzowana przez nas książka autorstwa, a właściwie pracy redakcyjnej, profesor historii średniowiecza w Queen Mary University w Londynie, Miri R u b i n. Tym razem profesor Rubin, podejmując wyzwanie wydawnictwa Princeton University Press, które w ramach serii „Princeton Reading in Religions”, próbuje ukazać różne religie i ich przełomowe okresy historyczne w praktycznej formie. Tak więc dotychczas w ramach tej serii ukazały się książki omawiające religie Indii, buddyzm, religie Chin, Tybetu, Japonii, tantry, Azji, religie późnego antyku, judaizm, religie USA, historyczny Jezus w kontekście, islam w Południowej Azji. W przygotowaniu są: Zen i Yoga. Wydaje się na tym tle, że w przypadku omawianej pozycji okres średniowieczny został tu potraktowany wyjątkowo jako moment przełomowy chrześcijaństwa, decydujący o jego współczesnym kształcie i strukturze.

Niniejsza książka, na wzór poprzednich tomów z serii, bierze pod uwagę teksty źródłowe poszczególnych wydarzeń z praktyki życia religijnego i zamiesz-

cza je najpierw w ramach poszczególnych rozdziałów, by potem dać do nich odpowiedni komentarz specjalistów. Obecny tom, *Chrześcijaństwo średniowieczne w praktyce*, bierze pod uwagę okres średniowiecza europejskiego od 600 do 1500 r. i omawia życie ludzkie (głównie sakramentalne) skupione wokół jego najważniejszych przełomów, tzw. cyklów życia, jak je tu nazwano. Uwzględniono więc następujące momenty życia, które wyznaczyły poszczególne rozdziały omawiane przez ich autorów, znawców mediewistów z całego świata:

- chrzest oraz jego praktykę w Germanii (Peter Cramer) i u heretyków katarskich (Shulamith Shahar);
- bierzmowanie we wczesnym okresie barbarzyńskim (Yitzak Hen);
- naukę szkolną zobrazowaną w instruktarzu angielskiego heretyka Lollarda z XIV w. (Rita Copeland);
- małżeństwo pokazane na przykładzie małżeństw florenckich z XV w. (Christiane Klapisch-Zuber), oraz anulację małżeństwa Henryka III (autorstwa Joana z Ponthieu) poświadczoną przez papieża Innocentego IV w 1254 r. (David d'Avray);
- śmierć, na przykładzie opisu śmierci Hathumody, pierwszej opatki Gandersheim w 874 r. autorstwa Aiusza z Corvey (Frederick S. Paxton), oraz pogrzeb, na przykładzie opisu pogrzebu króla francuskiego Karola VIII, z 1498 r., autorstwa Pierre D'Ufre (Alain Boureau);
- pracę i podróż, a w jej ramach: oporzędanie owiec i pomór świń (William C. Jordan), rybacy i marynarze (Harold S. Fox), burze na morzu o podróże między Rodes a Wenecją, z listopada 1470 r. (Olivia Remie Constable), porządek i rytuał podczas kampanii drugiej wyprawy krzyżowej w Lizbonie, 1147 r. (Susanna A. Throop);
- Kościół, parafia i życie codzienne: konsekracja kościołów (Dominique Ioga-Prat);
- Kościół, parafia i życie codzienne: troska pastoralna na podstawie XIV-wiecznej instrukcji dotyczącej postępowania w stosunku do chorych i umierających (Joseph Ziegel), oraz sposób zachowania w kościele i w stosunku do księży (Daniel Bornstein);
- Kościół, parafia i życie codzienne: przepowiadanie, na podstawie kazania o cnotach życia kontemplacyjnego (Katherine L. Jansen), oraz kazania do pobożnych kobiet w XV-wiecznej Bazylei (Hans-Jochen Schiewer);
- Kościół, parafia i życie codzienne: sakrament spowiedzi i pokuty, poruszając problem czynienia pokuty (Sarah Hamilton), diety towarzyszącej spowiedzi (Rob Meens) i pokuty świeckich (Joseph Goering);
- Kościół, parafia i życie codzienne: modlitwa i jej formy (Virginia Reinburg), oraz przykłady dwóch modlitw o uzdrowienie (Eamon Duffy);

RECENZJE

– Kościół, parafia i życie codzienne: pobożne zachowania wobec krzyża (Sara Lpton);

– wyleczenia i uzdrowienia na przykładzie staroangielskiego przepisu z dziesięciu ziół (Debby Banham), oraz amuletów i uroków (Peter Murray Jones);

– praktyka miłosierdzia, zobrazowana w opowiadaniu o głuchoniemym (Sharon Farmer) i testamentalnym zapisie dla biednych (Brigitte Resl);

– kult świętych i pielgrzymki, na przykładzie przeniesienia ciała św. Nunianusa (Thomas Head), pielgrzymki i duchowego uzdrowienia w IX w. (Julia M. H. Smith);

– w poszukiwaniu doskonałości: w świecie, na podstawie przesłuchania heretyckich Waldensów (Peter Biller), przedstawienie życia Begardów z XIII w. (Walter Simons), odnowy kaplicy w Beguinage z Lille z XV w. (Penny Gallo-way), praktyki pobożnościowe *devotio moderna* (John Van Engen);

– w poszukiwaniu doskonałości: przepowiednie, objawienia i stany ekstazy, na przykładzie opętania bł. Jordana z Saksonii (Aviad M. Kleinberg), stygmatyzacji św. Małgorzaty z Węgier (Gabor Klaniczky), echatologicznych przepowiedni o 100 latach (Robert E. Lerner), Raymunda de Sabanac, wstępu do objawień Constance de Rabastens (Renate Blumenfeld-Kosinski);

– w poszukiwaniu doskonałości: na krawędzi świata, pokazane na przykładzie życia pustelnika Stefana Obazina z XII w. (Gyorgy Gereby i Piroska Nagy); tworzenia życia pustelniczego (Alexandra Barratt), rytuału przyjmowania siostr do zakonu (Nancy Bradley Warren);

– rytuału mocy, na przykładzie konsekracji anglosaskich królowych (Janet L. Nelson) i mszy podczas wyboru burmistrza Londynu, w 1406 r. (Caroline Barron).

Całość pozycji kończy krótki indeks rzeczowy i nazwisk.

Książka wydaje się bardzo oryginalnym sposobem pokazania różnorodności życia średniowiecznego człowieka „od kuchni”, tj. od praktycznej postawy akcji i reakcji, wynikających przecież z pewnych pryncypiów religijno-moralno-społecznych, które wytworzyła cywilizacja średniowiecznego chrześcijaństwa. I to jest chyba najistotniejszy jej wkład w rozwój **badania nad średniowieczem europejskim**, tym bardziej cenny, że wyłożony i zinterpretowany przez fachowców z dziedziny i regionów, o którym traktują. Trzeba podziwiać ogromną pracę, jaką włożyła redaktor Miri Rubin w pomysł i dobór tematów oraz ich autorów, by stworzyć ten w miarę skonsolidowany **różnorodny przegląd życia średniowiecznego człowieka osadzonego w świecie chrześcijańskich idei i wartości**, które go motywowały do działania. Znając to środowisko, stajemy się coraz bardziej kompetentni w wypowiedzaniu się na temat praktyki życia w tamtych czasach.

ks. Ryszard Groń, Palatine (USA)